

Terveen rahapelikulttuurin puolesta ry

27.8.2020

PL 2

11101 Riihimäki

puh. 040 848 1648

terapury@gmail.com

Skype-tapaaminen 27.8.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö

OKM:n eritysavustaja Silja Silvasti

TeRaPu ry:n puheenjohtaja Leena Pihanurmi

Kokemusasiantuntija Jenna Mäkelä

KYSYMYKSIÄ

Onko Veikkauksen häviöpotin kasvattaminen ja pelihaittojen ehkäiseminen samanaikaisesti realistista?

Miten huomioida koko kansakunnan etu?

Miksi Veikkaus ja edunsaajat osallistuvat rahapelaamisen sääntelyyn ja valvovat itse itseään?

Voisivatko edunsaajat sopeuttaa toimintaansa?

Miten monopolin oikeutusta, pelihaittojen ehkäisyä edistävät Veikkauksen rahapeliautomaatit arkiympäristöissä?

Miten monopolin oikeutusta, pelihaittojen ehkäisyä edistää Veikkauksen massiivinen markkinointi?

Pieni vähävaraisten, heikompiosaisen ja peliongelmaisten joukko tuottaa "yhteistä hyvää" – Eettisyys?

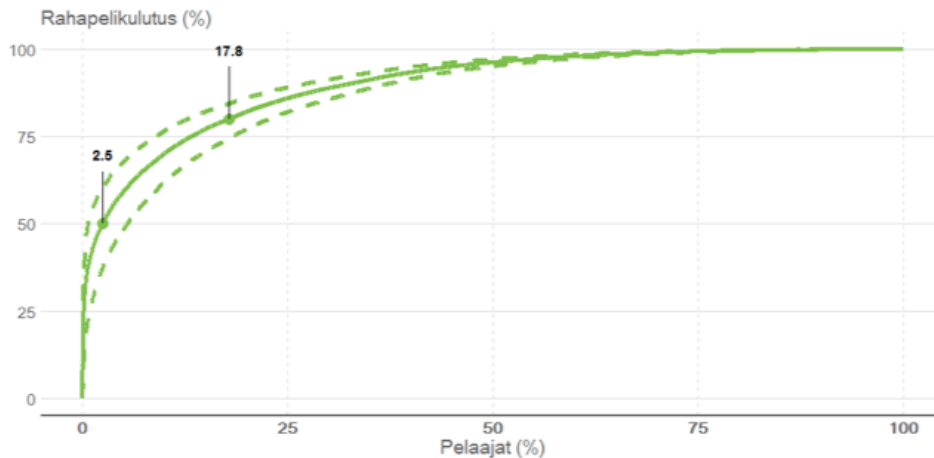
Suomessa on 112 000 rahapeliongelmaista. Kun läheiset lasketaan mukaan, peliongelmat koskettavat noin 900 000 suomalaista¹.

Rahapeliongelma on yleisintä työttömillä tai lomautetuilla ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla tai pitkäaikaisesti sairailta².

THL:n vuoden 2019 tutkimuksen mukaan 2,5 % pelaajista tuotti puolet koko häviösummasta. 17,8 % pelaajista tuotti 80 % häviösummasta.

Veikkaus hallitsee suomalaista rahapelaamista aiheuttaen suurimmat ongelmat. Sille ohjautuivat 87,5 % hävityistä rahoista ja sen ulkopuolisille yhtiölle 12,5 %. Nettipelaamisen osalta vastaavat luvut olivat 83,6 % ja 16,4 %.¹

2,5 % pelaajista tuotti puolet rahapelaamisen kokonaiskulutuksesta¹ vuonna 2019

¹12 viime kuukauden aikana, 15-74-vuotiaat pelaajat (%)

Rahapeliongelmat tulevat kalliiksi

Rahapeliongelmat aiheuttavat lukuisia taloudellisia, terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja. Haittojen kustannukset ylittävät tuotot rasittaen veronmaksajia.

Ruotsin IHE:n (Institutet för Hälsö- ock Sjukvård ekonomi) raportin mukaan rahapelaaminen maksoi vuonna 2018 ruotsalaisille veronmaksajille 1,4 miljardin euroa. Rahapelimonopoli Svenska Spelin tuotot olivat puolestaan samaisena vuonna 829 miljoonaa euroa. ³

Australiassa Victorian osavaltion, jonka asukasluku on 6,3 miljoonaa (Suomi 5,5 miljoonaa), rahapelaamisen hintalapuksi on arvioitu 6,37 miljardia euroa vuodessa. ⁴

Veikkaus tulouttaa ministeriöille 1 mrd euroa vuodessa. On selvää, ettei miljardi riitä kattamaan haittakustannuksia.

Järjestöjen rahoitus tulisi irrottaa veikkaushäviövaroista

Tähän mennessä Suomen rahapelipolitiikka on haittojen ehkäisyn sijaan keskittynyt tuottoihin, koska järjestöjen rahoitus on sidottu veikkaushäviövaroihin. Järjestöt hyötyvät siitä, mitä enemmän ihmiset häviävät Veikkauksen peleihin. ⁵

E erityisen epätervettä on, että oman edun asettaminen rahapeliongelmiin ehkäisyn edelle koskee myös rahapeliongelmaisia ja heidän läheisiään auttavia sekä pelihaittoja "ehkäiseviä" veikkausrahoitteisia toimijoita.

Tuotto-odotuksen täyttyminen ja haittojen ehkäiseminen samanaikaisesti ei ole mahdollista. Ratkaisun ensimmäinen askel on hyväksyä tuottojen väheneminen. ⁶

Koska Veikkaukselle hävitystä rahasta puolet tulee riski- ja ongelmapelaajilta, tuotto-odotuksesta tulisi vähentää puolet.

Toinen askel on järjestöjen rahoituksen irrottaminen veikkaushäviövaroista.

Sääntely ja valvonta ontuvat - eturistiriidat?

Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksen mukaan Suomen rahapelijärjestelmän sääntely ei täytä tehokkaan valvonnan vaatimusta. Sääntelystä on vastuussa monta eri tahoa, joiden tehtävät ovat osittain päällekkäisiä. Siksi niiden keskinäiset vastuut jäävät epäselviksi.

Tuloksena on erikoinen himmelihäkkyrä, jota KKV:n tutkimusprofessori Mika Maliranta esitteli Ylen MOT-ohjelmassa 20.10.2019.

Esimerkkiä voitaisiin ottaa muista Pohjoismaista, Isosta-Britanniasta ja Australiasta, joissa kaikissa sääntelystä vastaa yksi pelihäviöistä riippumaton organisaatio.⁷

Sääntelyn ja valvonnan puolueettomuuden kannalta on myös ongelmallista, että edunsaajat osallistuvat rahapelaamisen sääntelyyn ja valvontaan ja ovat päättämässä keskeisistä linjauksista.

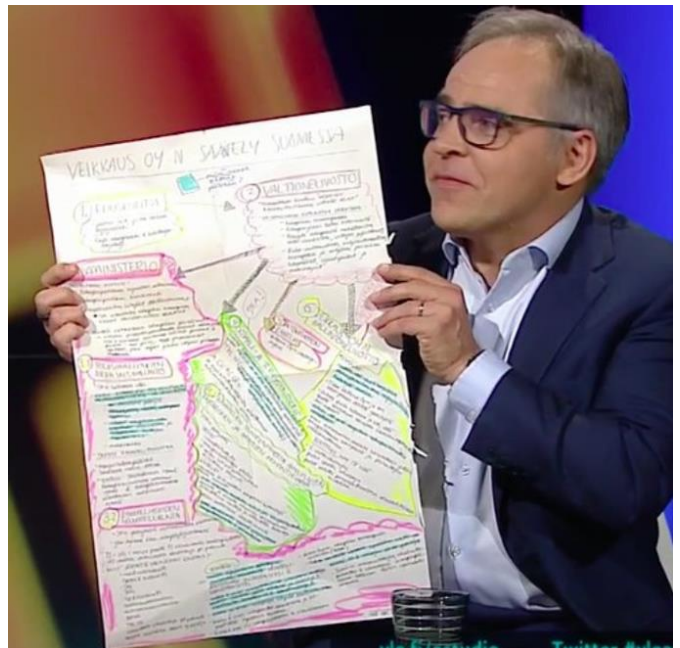
Haittojen ehkäisy edellyttää valvonnan keskittämistä ja tehostamista.⁷ Lisäksi sääntely ja valvonta tulee eriyttää edunsaajista.

Veikkaus ei toimi vastuullisesti

Professori Pekka Sulkunen (Helsingin yliopisto, Riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskus CEACG): "Suomi on harvassa asiassa niin yksin ja ainutlaatuinen maailmalla kuin rahapelien toimeenpanossa.

Valtion monopolien tarkoitus on tavallisesti kilpailun, markkinoinnin ja kulutuksen rajoittaminen.; rahapeliyhtiö Veikkaus sen sijaan on päinvastoin vastannut ulkomaiseen pelitarjontaan ja mainontaan koventamalla kilpailupanoksiaan.⁸

Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksen perusteella Veikkaus ei aina noudata omia markkinoinnin vastuullisuusperiaatteitaan eikä rahapelien markkinointia koskevia säännöksiä. Lisäksi pakollinen tunnistautuminen tulee mahdollistamaan tehokkaan kohdennetun markkinoinnin.

Vastuullisuuden lisäämiseksi Veikkauksen on mainostettava pelaamisen hallinnan välineitä monipuolisemmin ja vähintään yhtä voimakkaasti kuin itse pelejä.

Rahapeliin markkinoinnin sääntelyä on uudistettava niin, että sen avulla voidaan nykyistä paremmin ehkäistä ja vähentää rahapelihaittoja.⁹

Tulonsiirto vähävaraisilta varakkaille

Suomen rahapelijärjestelmä toimii tulonsiirtona vähävaraisilta varakkaille. Se on myös alueellisesti epätasa-arvoinen. Rahat valuvat maaseudulta isoihin kaupunkeihin.

Haittojen ehkäisy on otettava suomalaisen rahapelipolitiikan ykköstavoitteeksi

Rahapelihaittojen ehkäisy on otettava suomalaisen rahapelipolitiikan ykköstavoitteeksi. Kokonaiskuva tehokkaasta ja systemaattisesta haittojen ehkäisystä ja vähentämisestä on puuttunut. Tämä ei ole johtunut tutkitun tiedon puutteesta.¹⁰

Ratkaisuja löytyy

- Terveen rahapelikulttuurin puolesta ry:n sivuilta <https://www.terapu.net/mitauml-asioita-ajamme.html>

- Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen sekä kansainvälisten tutkijoiden vahvistamasta raportista, joka luovutettiin perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikolle 2017. "Vastuullinen, käytännön toimina näkyvä rahapelipolitiikka on parasta haittojen ennaltaehkäisyä".¹¹

- Helsingin yliopiston riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskuksen (CEACG) tutkijoiden (Michael Egerer, Matilda Hellman, Janne Nikkinen ja Virve Marionneau) teoksessa "Setting Limits" on kattava lista suosituksia rahapelihaittojen ehkäisylle.¹²

Rahapelihaittojen ehkäisyytoimia ovat mm.

- kytköksen katkaiseminen Veikkauksen ja edunsaajien väliltä
- rahapeliien markkinointikielto tai rajoitteet
- hajasijoitettujen rahapeliautomaattien poisto kaupoista, kioskeista, huolto-aseemilta ja ravintoloista
- valistus, riskeistä tiedottaminen, tietoiskut
- yksi pelitili, jonka pelaaja voi halutessaan sulkea eliniäksi
- valvonta, jossa riittävät sanktiot rikkomuksista
- vastuun ja sääntelyn keskittäminen yhdelle ministeriölle

Muuta huomioitavaa

Pakollinen tunnistautuminen on ulotettava viipymättä myös pelisalien peliautomaateille. Teknistä estettä ei ole. Tunnistautuminen on jo nyt kaikissa niissä mahdollista.

Pakolliseen tunnistautumiseen liittyvät pelinhallintavälineet eivät auta jo ongelmallisesti pelaavia.

Veikkauksen ei pidä antaa hyödyntää pakollista tunnistautumista markkinointivälineenä.

Rahapelitutkimus sekä peliongelmiien ehkäisy ja hoito on erotettava pelihäviövaroista.

Järjestöjen toiminnan tuloksellisuuden seuranta ja arviointia on kehitettävä. Nykyisellään esimerkiksi tavoitteet, toiminta ja tulokset usein kuvattu samana asiana.

Järjestöt tulisi velvoittaa sopeuttamaan toimintaansa. Miksi niiden pitäisi nauttia erityiskohtelusta?

Rahapelijärjestelmästä (monopoli/lisenssit) olisi pystyttävä keskustelemaan.

Rahankeruuta kolmannelle sektorille olisi yksinkertaistettava.

Lähteet

1. Salonen, Anne; Hagfors, Heli; Lind, Kalle, Kontto; Jukka: Suomalaisten rahapelaaminen 2019. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2020.
<http://www.julkari.fi/handle/10024/139636>
2. Salonen, Anne H; Kontto, Jukka; Hannu, Alho; Castrén, Sari: Suomalaisten rahapelikulutus – keneltä rahapeliyhtiöiden tuotot tulevat? Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017):5, 549–559.
<http://www.julkari.fi/handle/10024/135420>
3. Hofmarcher, Thomas; Gustafsson, Anna; Persson, Olf: Samhällets kostnader för spelproblem i Sverige. IHE rapport 2020:1. IHE: Lund.
https://ihe.se/wp-content/uploads/2020/01/IHE-Rapport-2020_1_.pdf
4. Browne, M; Greer, N; Armstrong, T; Doran, C; Kinchin, I; Langham, E; Rockloff, M: The social cost of gambling to Victoria. The social cost of gambling to Victoria. 2017. Victorian Responsible Gambling Foundation, Melbourne.
<https://responsiblegambling.vic.gov.au/resources/publications/the-social-cost-of-gambling-to-victoria-121/>
5. Roukka, Tomi & Salonen, Anne: The Winners and the Losers: Tax Incidence of Gambling in Finland. Journal of Gambling Studies (2019).
<https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10899-019-09899-0>
6. Selin, Jani; Hellman, Matilda; Lerkkanen, Tuulia: Monopolin vahvistaminen kilpailun nimissä: Rahapeliyhteisöjen yhdistämisprosessin oikeuttaminen politiikka-asiakirjoissa ja mediassa. Yhteiskuntapolitiikka 84 (2019):2, 206–213.
<http://www.julkari.fi/handle/10024/137950>

7. Raijas, Anu & Pirilä, Maria: Rahapelijärjestelmät – Suomi ja muut maat. 2019. Kilpailu- ja kuluttajavirasto.
<https://www.kkv.fi/ajankohtaista/Tiedotteet/2019/24.10.2019-kkvn-selvitys-veikkauksen-valvonta-uudistettava/>
8. Sulkunen, Pekka: Suomen rahapelisääntely järjestettävä uudelleen. Yhteiskuntapolitiikka 84 (2019):1, 109–112.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137606/YP1901_Sulkunen.pdf?sequence=2
9. Tuorila, Helena: Veikkauksen rahapelien markkinointi ja markkinoinnin vastuullisuus. 2019. Kilpailu- ja kuluttajavirasto.
<https://www.kkv.fi/ajankohtaista/Tiedotteet/2019/8.11.2019-kkvn-selvitys-veikkauksen-markkinoinnin-saantely-uudistettava/>
10. Selin, Jani & Raisamo, Susanna: Rahapelihaittojen ehkäisy on otettava suomalaisen rahapelipolitiikan ykköstavoitteeksi. 2019. THL: Blogi
<https://blogi.thl.fi/rahapelihaittojen-ehkaisy-on-otettava-suomalaisen-rahapelipolitiikan-ykkostavoitteeksi/>
11. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160271/Raportti_1_.pdf?sequence=7&isAllowed=y
12. Sulkunen, Pekka; Babor, Thomas; Cisneros Ornberg, Jenny; Egerer Michael; Hellman, Matilda; Livingstone, Charles; Marionneau, Virve; Nikkinen Janne; Orford Jim; Room, Robin and Rossow, Ingeborg. 2019. Setting Limits: Gambling, Science and Public Policy.